

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4
фор., на по године 2 фор.

За АУСТРО-УГАРСКУ БОС-
НУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 фор., на по год. 3 фор.

За све остале земље годишње
30 фран. у злату, на по године
10 фран. у злату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Преплата шаље се поштомском
упутницом непосредно админи-
страцији „Гласа Црногорца“ на
Цетиње, а коме је наручице, г.
Петру Рамаковићу, к. д. аген-
ту у Котор. Допис се шаље
уредницишту. Рукописи се не вра-
ћају.

За огласе плаћа се: за сваку
ријеч или за број од пет рије-
ча по 2 новчића за први пут, а
за сваки даљи пут по 1 новчић.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВЈЕСТИ.

— Њ. Њ. Кр. В В Књаз На-
следник и Књагиња Милица сретно
су стигли прошле сријезде овамо.

— Г. маркиз Кузани, краљевски
италијански изванредни посланик и
опуномоћени министар, са својом су-
пругом и синчањем отпутовао је на
допуст. Са задовољством дознајемо,
да је госпођа маркиза Кузани, последије
дугог боловања, на путу опорављења.
Желимо јој брво и потпуно
одраваљење.

До повратка г. посланика отпра-
вљаће послове г. проф. Конрадо Ни-
колини у својству канцелијера по-
слаштва.

ЦЕТИЊЕ, 23 јула.

Свечано отварање прве радиотелеграфске станице у Црној Гори.

У сриједу 21 о. м., свечано је
отворена у Бару у присуству Њ.
Кр. В. Господара прва црногорска
радиотелеграфска станица Маркони-
јевог система између Бара и итали-
јанског Бари. Свечаност је испала у
сваком погледу сјајно, о чему доно-
симо опис на другом мјесту. Том
приликом измијењене су овим новим
саобраћајним средством између Њ.
Кр. В. Господара и Њихових Вели-
чанства: Краља Виктора Емануила,
Цара Франца Јосифа, Цара Никола
II и Краља Петра I ове депеше:

Његовом Величанству
Виктору Емануилу
Краљу Италије.

Рим.

Односи Црне Горе са Твојом
великом Државом били су у сва
времена искрени и срдачни, а данас
су искренији по икад, мој драги и
Узвишени Зете И ако је те односе
вевала каткад само метална жица,
данас, благодарни Твојој доброј
вољи и Марконију, Твоје генијал-
номе поданку, та се је жаца прет-
ворила у чврсту премда невидљиву,
везу, која још јаче утврђује, прија-
тољске односе постојеће између на-
ше двије државе.

Данас, на дан свечаног отва-
рања телеграфа без жице између
Бари и Бара шаљем Мој најсрдач-
нији поздрав великој и дивној Ита-
лији, тој колеџенци генија и слободе,
као год и њеном племенитом Вла-
доцу. Ја предајем такође овим
новијем путем Јелени, Мојој милој
кћери, и Мојим драгим увукама, Јо-
лавди и Мафалди, Моје најнежније
и најтоплије загрљаје.

Никола.

Његовом Царском и Краљевском
Величанству

Францу Јосифу I.

Беч.

Из овог непосредног сусједства
Ваше велике Државе упућујем Ва-
шем Царском и Краљевском Вели-
чанству посредством телеграфа без
жице, свечано данас отвореног на-
међу Бари и Бари, Моје најискреније
и најоданије поклоно, као и најбоље
жеље. Љубавни интерес што га је
Ваше Величанство у сва времена
показивало према Црној Гори, слу-
жи Ми као јемство, да ће и овај
нови велики напредак у саобраћај-

ним средствима Моје државе с ино-
странством учинити задовољство нај-
поштованијему међу Владоцима и
Моје благонаклономе Суоједу.

Никола.

Његовом Императорском Величанству

Николи II.

Цару Руском

Петроград.

Приликом данашњег свечаног
отварања телеграфа без жице изме-
ђу Бара и Бари, природно Ме вуку
све Моје мисли Моје најилемитије-
му Добротвору, да Му овим поводом
и овим новијем саобраћајним сред-
ством између Црне Горе и иностран-
ства засвједочим Моја најоданија по-
штовања и најживље жеље за срећу
Његову, као и за славу његова
оружја, које жање данас у далеким
земљама нове ловорике Славенском
Царству.

Мојијема осјећајима и најтопли-
јим молитвама, Ја сам, Величанство,
у редовима моје драге браће Руса,
с којијема бих желио дијелити ју-
начке подвиге, који увеличавају сла-
ву обожаваног Цара.

Никола.

Његовом Величанству

Петру I.

Краљу Србије

Биоград.

Приликом свечаног отварања те-
леграфа без жице међу Баром и Бари
миле Ми је јавити се Вашем Вели-
чанству овим новим средством, којим
Те братски поздрављам из Тополице,
у којој се живо хране најбоље и
најљепше успомене о Вашем Величан-
ству и о Твојима.

Никола.

Његовом Краљ. Височанству
Господару стигли су на ове депеше
ови одговори:

Раковица.

Његовом Кр. Височанству

Књазу Николи

Бар.

Захваљујем од свег срца на
Твојој лепој депешу. Пресретан
сам, што су односи трајног прија-
тељства, који су од увијек постојали
намеђу Италије и јуначке Црне
Горе, нашли Марконијевим генајем
нов пут за споразумијевања и јача-
ње. Прими, Мој драги Тасте, моју
најтоплију благодарност за Твоје
илемитије ријечи, упућене Мојој
Држави и мени приликом свечаног
отварања телеграфа без жице међу
Баром и Бари. Јелена и Ја грлимо
Вас њежно.

Виктор Емануил.

Ишп.

Његовом Кр. Височанству

Књазу Николи

Бар.

Хитам да искрено благодарим
Вашем Краљ. Височанству на љу-
бавној депешу, којом сте Ми нав-
лазни јавити данашње свечано отва-
рање телеграфа без жице у Бару.
Пратећи живим интересом и великом
симпатијом овај нови доказ напретка,
што га Књажевина Црна Гора, не
престаје чинити под владом Вашег
Краљ. Височанства, веома сам бла-
годаран на лијепим ријечима, које
сте Ми овом приликом упутили и

које потијечу из пријатељских осје-
ћаја, које потпуно дијелим.

Франц Јосиф.

Петерхоф.

Његовом Краљ. Височанству

Књазу Николи

Бар.

Веома дирнут осјећајима, које
Ми је Ваше Краљ. Височанство из-
равило приликом свечаног отварања
телеграфа без жице између Бара и
Бари, Ја Вас молим, да примите Моју
најискренију благодарност.

Никола.

Биоград.

Његовом Краљевском Височанству

Николи I.

Књазу Црне Горе

Бар.

Радујући се од срца кад год
што чујем о паплетку братске Црне
Горе. Ја и овом приликом, поред за-
хвалности на поздраву који ми је
Ваше Краљевско Височанство позво-
љело испратити, искрено честитам на
том новом саобраћајном средству и
желим, да оно користи по послужи народу
српском и припомогне утврђењу што
тешијег духовног јединства његовог.

Петар.

Послије црквеног обреда, с ко-
јим је свечаност отварања ове радио-
телеграфске станице отпочела, ми-
нистар иностраних дјела г. В. Гавро
Вуковић држао је овај говор:

Господару и Господо!

Бескрајно одушевљење узбуђује
данас најинтимније осјећаје наше
кршце отаџбине и дружа се до сада
неповнатим путовима кроз ону ве-
лику паџију, која нам је данас више
него пријатељица — она нам је сестра.

Ово узано море, које се налази
међу двије земље, оно их није ни
до сада раздвајало, али су данас
боље но икада спојено, — данас,
кад мисао сигурно и брзо лети преко
њога и када подјармљена природа
постепено уступа царству нове науке.

Када је геније Волге и Галва-
нија учинио необични проналазак,
који је побједио даљину у интелек-
туалном саобраћају, ко се је могао
овда усудити да прорече, да ће
једнога дана други Италијанац отво-
рвати за саобраћај мисли један нови
пут, још много чудоватији због
своје простоте. Такво пророчанство
нагледало би, нарочито назад неко-
лико година, утопијом. Но што је
немогуће за једног италијанског ге-
нија? — Један марљиви младић,
који је с одушевљењем радио у
засјенку, данас постаде велики на-
учњак, због кога цео свијет завиди
Италији, а његов се проналазак за-
слијао на тога засјенка, као што јасно
сунце сија својом сонетовном свјет-
лошћу. И као што у одабраним
душама генијалне идеје иду упоредо
са благородним осјећајима, тако је и
он хтио, да његов дивни проналазак
буде одмах употребљен на увећање
саобраћаја двије државе, дајући нам
тијем доказ симпатија, које му једно-
душно одвраћа цијела Црна Гора,
почињући од омиљеног Владара, ко-
ји је то свечано доказао својим ви-
соким присуством, па до најскромни-
јег Његовог поданика.

Пошто се Гулијелмо Маркони
данас налази међу нама као мио гост,

ја сам радостан, што му у име Њ.
Кр. В. Господара Књаза и Његове
Владе, могу паразити осјећаје особи-
тог дивљења и искрене благодар-
ности.

Прва порука овим новим путем
биће ријеч нашег Господара Владару
Италије и ова ријеч љубезна и
увизишена одјекнуће у свим нашим
срцима, која јаче бију, кад се изго-
вори име увизишеног Владара, уз ко-
јег стоји они убави и миомирисни
цивијет, који понијену на планинским
висовима Црне Горе.

Вруће жеље саме по себи по-
тичу из душе са нестрпљивим оче-
кивањем, да нам кроз кратко врије-
ме муњевитом брзином стигне овим
истим новим путем радосна вијест
срећног порођаја.

Нека у овом часу свеопштег ве-
сеља стигну Њиховим Величанстви-
ма Краљу и Краљици наши понизни
поклони, а Влади краљевској наше
честитке и жеље, да Италија буде
и увијек остане звијездом предход-
ницом овој науци, чију је стварност
данас славно доказао Гулијелмо Мар-
кони.

Живио Краљ и Краљица!

Живјела Италија!

Живио Маркони!

+ В. К. ПЛЕВЕ.

У четвртак, 15 јула, руски ми-
нистар унутрашњих дјела Вјачеслав
Компанчијевич Плева, пао је као
жртва страшног злочина.

Поклоји Плева био је један од
најспособнијих и највиђенијих руских
државника и увијек вјерни и одан
слуга Пријестола и Отаџбине, те не-
ма сумње да ће за њим искрено жа-
жалити сваки прави Рус.

Поводом овога богомрскога уби-
ства, сви руска листови донијели су
чланке, у којима исказују дубоко
гаушање, које и заслужује овако
убиство „изашошк“, не обавирући
се на то над ким је оно извршено;
а тај чин заслужује гаушање тијем
прије кад се зна, да је извршен над
једним човјekom, чији рад није био
на одмет Русија, нарочито кад се
узму у обзир прилике, у којима се
данас Русија налази.

„Н. Времења“ у свом уводном
чланку пише о томе, између оста-
лог овако:

Нема сумње да је покојни Плева
био један од највећих и признатих
пријатеља реда у Русији. Смрт та-
ковог човјека била је потребита не-
пријатељима Русије, — „непријате-
љима“, говоримо због тога, што само
заклети руски непријатељи могу сво-
јим злочинима изазвати неред у земљи,
и то баш у доба, кад јој је ред нај-
потребитија и кад треба да напрегне
све своје силе и материјалне и духов-
не, да би одбила опасног непријате-
ља, који је онако издајнички нападе.

Личност убице не зна се, али
је јасно, да се ту има посла с фава-
ријским оруђем политичког анархизма.
Анархиста желе да таквијем средствима
застреше друштво и владу, мис-
лећи, да ће тајем владу приморати
да промијени програм постепеног про-
греса, којег се она придржава. Пред-
рачуна анархије иде и на то, да до-
веде владу до тога, да прибегне кру-
тим мјерама репресалаја против рус-

кога друштва, а да прекине отпочети рад на прогресу, како би се изваљало још више неадовољство, к чему биш и теже анархисти, по својој рабобијачкој логици: „чим горе, тим боље“. Јасно је, да непријатељи реда не смију постићи ни једну од тих цијеља, нити им се то допустити смије. Они неће успјети да науку павижу на руско друштво, нити да тероризирају руску владу. Тешко је замислити себи државника, који би због бомбе или револвера, напереног на њега ива ћошка, промијенио свој програм, за који је он увјерен, да одговара потребама и историјским традицијама земље. Може ли се замислити, да људи с болесним политичким наворама могу диктирати законе народима? То не може допустити здрави смисао!

Једини одговор на нови крвави алочин, и од стране рускога друштва и од стране руске владе, може бити тај, да оставу чврсти и непоколебим. Овакав алочин мора прије свега наићи на отпор од свијех паметнијех и здравијех духом и срцем пријатеља реда и законитости. С друге опет стране, овакав чин не смије вауставити ни владу ни друштво на путу започетог прогреса, јер би се томе радовали непријатељи Русије, који су једино кадри учинити ало, јер се ало лакше даје човјеку, а добро иде теже и лаганије. Руска влада и руско друштво неће се вауставити пред тијем трудом, него ће и даље радити да створе то добро, које је свијега потребито. И чување реда, који је вјекovima завјештан, и паметно задовољавање потреба народних долази само по себи, независно од ма каквих покушаја, да се једно разруши, а друго да се ускори или удуги другима правцем помоћу тајнијех и медоштвенијех средстава. Беваконе не може стварати законе, а алочин не може одређивати народни правни поредак.

Некадашњи уредник „Times“-а, Мекензи Уолес. посетио је, прошле године министра Пленеа и рекао је о њему ово: „он има свијетли ум, тачна и одређена убјеђења и говор правога државника“.

Плене се родио 1846. године. Правце је науке свршио у Москви, послје чега се одао државној одвјетничкој струци. Као државни одвјетник више је година службовао у Москви, Владимиру и у Тули. Нарочито је у Москви био развио велику енергију, гдје се у то доба било догодило неколико политичких алочина. И приликом атентата на вимски дворца, Плене се одликовао

својом енергијом, којој се има вахвалити, што су сви кривци похватани. Нарочито томе има се вахвалити, што га је Цар 1881. године наименовао секционим шефом државне полиције. У томе је положају остао до 1884. године, кад га је Цар Александар III. наименовао за помоћника министра унутарњих дјела, а 1901. године постао је државни тајник Финландије.

За министра унутарњих дјела наименован је Плене 4 априла 1902. године, послје атентата, који је извршен на његовом предходнику Сипјагињу.

ФРАНЦУСКА И ВАТИКАН.

Сукоб између француске владе и Ватикана, који је још раније настао ушљед окружности папског државног секретара о Лубетовом путу у Рим, свршио се је овјех дана потпунијем прекидом дипломатских одношаја. Повод овом прекиду дало је писмо, што га је кардинал Ванутели удуги епископу од Лавала, позивајући га да поднесе оставку на епископску дужност. Овај је предао то писмо француском предсједнику министарства, Комбу, који је од Св. Столице тражио објашњење за такав поступак, као и за то, што није папска наредба достављена епископу надлежним путем, т. ј. преко Министарства Иностраних Дјела и Религије, као што конкордат наређује. Рим је свој поступак засновао на томе, као да се ствар тицала само неког „духовног савјета“, а то се не тиче француске владе, нити она мора о томе да зна.

У исто доба стање се је погоршало још и тијем, што је Ватикан, директним ваузимањем свог нунција у Паризу, издао наредбу дијонском епископу, кога су окривљавали као слободног видара, да не врши даље своје дужности, а то се још више косило с одређењима конкордата.

Послје овог првог писма добио је лавалски епископ из Рама друго писмо у истом смислу као и оно прво, а у исти мах и наредбу, да дође у Рим најдаље до 7 (20) јула о. г. Тако исто поновљена је наредба и дијонском епископу од нунција Лоренцелија.

У таквим поступцима папске столице налазила је француска влада тешку повреду конкордата, који постоји између ње и Ватикана, због чега је министарски савјет и ријешено, да упути Ватикану ултиматум, у којем га позива да без одлагања опозове писма, која су сукоб заостријала, јер ће иначе прекинути одношаје. На тај захтјев дошао је овјех дана опширан одговор Св. Столице,

у којем се до душе признаје, да папски нунције Лоренцели није имао права мијешати се у питање дијонског епископа, али писма, упућена поменутијем епископима, била су само очински савјети врховне духовне власти, на које Св. Столица има безусловно право, те због тога и не може никако оповзати та своја писма. С овим одговором није дакле француска влада постигла оно, што је на основу конкордата с пуним правом тражила, па је одмах ива прекинула дипломатске одношаје с Ватиканом. Њихови дипломатски представници оставили су сјутрадан своја мјеста, и тако данас католичка Француска — најстарија кћи цркве — нема посланика код Св. Столице, ни ова свог представника у Паризу.

Између двије свјетске државе слиједи послје прекида дипломатских одношаја обично рат, па с тога није искључено, да ће сада такође између Француске и Св. Столице настати своје врете рат. Пошљедица тога рата могла би бити откив конкордата с француске стране, а ушљед тога и подјела цркве од државе.

Француска је већ 34 године република. Основана на строго демократским начелима, ипак је до потоњег часа стојала назда под ушљивом Рима, који је неограничено ширио у њој своју власт, као да је од Француске хтјо начинити нову црквену државу. Одредбе конкордата о правима и дужностима католичке цркве у Француској, који је још год 1801 склопио цар Наполеон I. с тадашњим папом Пијом VII, а који и данас у Француској важи, тешко је сносио француски народ. Гамбета и Ферри радили су с највећом упорношћу на промјени конкордата, али назда је њихов рад морао подлећи ушљиву Рима. Тек Валдек Русо-у и Комбу, а нарочито овом потоњем било је суђено, да мало стегне папску власт у Француској. Пошто је конгрегације укључио и многе калуђерске редове из Француске ивагнао, Комб је сада одлучио да откавом конкордату учини крај римском господству у Француској. Француска влада не може, до душе, на своју руку откавати конкордат Св. Столице, већ то може учинити само француски парламент. Кад се на јесен састану француске коморе, клерикаливам ће још једном упријети све своје силе, да тај откив спрјечи, и ако ватикански политичари на сва уста већ говоре, да им није ни стало до откива конкордата. То су међутим само голе ријечи, јер нема сумње, да би тај откив био за Ватикан од велике штете, а за Француску напротив, од ве-

ликог вначја и ослободио би је једном за увијек римског старатељства.

Хоће ли ипак до тога доћи, не може се данас извјесно рећи. Комб својом антиклерикалном политиком има до душе, велику већину својих присталица, али до састанка француског парламента лако је могуће, да ће Рим у интересу цркве показати више потребног предуспретања према републици, а и Француска ће можда, на обзира према католичком становништву земље, а у интересу унутрашњег мира, попустити мало од ове своје најрадикалније мјере против француског клерикализма.

РАТНЕ ВИЈЕСТИ.

Љаојанг и Мукден.

Како није искључена могућност, да ће ускоро бити борбе код тих мјеста, која се спомињу готово у свакој вијести с бојнога поља, биће од интереса неколико података о њима: Тако, Љаојанг има око 70 000 становника, већином Китајаца. Он има историјску прошлост, јер је некада био пријестоница јужне Манџурије. Мукден који је, у ваздушној линији на 50 километара удаљен од Љаојанга, има око 180.000 становника. То је китајска света варош, а ако би Јапаницима доиста пошло за руком, да освоје Мукден, онда може то да буде од највеће важности за расположење у Китају, гдје се борављење Руса у Мукдену сматра као јарм. Пошто се у непосредној близини ова вароши налазе свети гробови предака царског дома, који данас влада Китајом, а Китајци, Јапаници и Корејци укључују највеће поштовање својим породичним гробовима, то су за њих ово света мјеста, и спомени плоче, на којима су побљежена имена и врлине предака, који су ту сахрањени, сматрају се као најсвјетлија својана породице. Сјеверно и источно од Мукдена налазе се царски гробови, међу којима су и гробнице оца и дједа садашњега китајског цара из Манџурске династије, и других царева, који су већ сјеђали на китајском пријестолу. Било је то око половине 17 стољећа, кад се манџурска кнез кренуо из Мукдена на челу јаке војске, с којом је бануо у сјеверни Китај и послје крваве одсудне битке код Шанџијана потукао пошљедњег цара из династије Мингди, која је стољећима владала, и сам се попео на царски пријестол. Прије тога Мукден био је мала незнатна варош, о којој се готово ништа знало није. Кад је Мингди династија престала владати у Китају, Мукден се прочуо и д. данас се толик развио, да, као што већ рекосмо, броји већ мало 200.000 становника. Мукден је окољен зидом од опека, који у обиму износи 17 километара.

Руски генерал о руско-јатанском рату.

Руски генерал Рихард Пфајл, који је служио у руској војсци и судјеловао г. 1877 у руско-турском рату написао је у московском „Руском Листку“ неколико чланака о садашњем рату. Пфајл каже, да је одмах послје објаве рата, у војничким круговима немачким, завладало увјерење, да ће Русија из овога рата изаћи побједаном, и ако ће имати силне потешкоће.

ЛИСТАК.

КОЗАЦИ.

(Свршетак).

У руској историји није тачно познато, када се Козаци појавише, спомињу се тек у првој половини XIV вијека. Као што је много Козаку за турског господства двојгодно јарам, па се одметнуо у „жадуке — јунаке“, да свети себи своје: тако бијаше и у Русији господујуће ропство, које је многе одбило од домаћег огњишта, да крене у далеке и „слободне“ крајеве, гдје ће сам господовати. Други опет, оставили су домаћи праг, бојећи се васлужене казне, одметнули се у Козакне и насељавали далека поља непрогледних крајева.

Како бијашу осамљени и растркани, предани природи и тешкој животној борби, почели су се упловити, зближавати и најпослије удруживати. Тако су послале слободне задруге. Што бијашу прилике у Русији теже, то је више људи одбјегавало у „поља“ и то су ваше расле удруге, које се најпослије развише у покрајине Козаца живјећи су од плијена, а за своје противнике постали су страхом и трепетом. Држава је увијела опасност, али је и знала, да би јој Козаци као храбри и снажни војници били од велике корист.

Пољаци бијашу „праг“, који су радили, да руске Козакне за себе задобију, да

их датим правима и повластицама присвоје. Већ за доба Јагелонаца спомињу се три козачка „хетмана“: пољски крунски хетман, литавски и руски хетман. Барали су их из племства, пољски их је краљ потврдио, а узивали су права краљевских државних савјетника. У скупштине барали су племиће и свештенике, а к племству су спадали потоци кнезова и бољара, бојовници и Козаци.

У XIV. вијеку бијашу у Пољској Литави Козаци тако бројни, да их бијаше у битци код Динабурга (г. 1401) 37 000. Послје основао је хетман Ролински 10 козачких пукова, сваки са 2000 момака, давши им имена по градовима. Част пуковника и сотника бијаше доживотно. Пуковници су се попуњавали младим Козацима, односно новацима, које су заводили у „Матице“. Ове пукове послали би у Украјину. У том крају отпочела су козачка поља. Тамо су одбегле хиљаде, понајвише Малоруца. За ове бјегајуће бијашу особито годни крајеве ријеке Дњепра, нарочито његове брзце, одкуда су лако пошли у чамцима на плијев и гробље. Прозвали су их „Запорожци“ (од ријечи „за“ — с оне стране и „по роги“ — брзца или брза вода). Међу ове примили би свакога, у кога бијаше јуначко срце и здраве мишице, а одступити је могао, кад га бијаше воља. Своју руску народност чували су Запорожци као светињу, а члан неруске народности ускоро се прометнуо у Руса. Ко је постао њиховим чланом, морао је свечано признати, да се подвргава реду, да ће се борити за вјеру и да ће црквене прописе поштовати. Сви су имали једнака права, живјећи су за-

дружно у својим окупина, који су били састављени од појединих села, хранили су се једноставно, а врховна им глава бијаше „кошаро и хетман“, које су бирали на пет година. Кад би проваљивали у московске, пољачке или татарске крајеве, није о томе одлучивао врховна глава, већ збор козачки.

Запорожци примали би у своје крило само мужеве, а жене њихове нијесу смијеле у скупштине. Ове би држали у тајним, неприступним мјестима, додије на днепарском острву Хортици. Ту би се састали у скупштине, ту бијаше њихова признања оружана, ту се чуваше и „ковски реп“ (почасни знак хетманов) „булава“ (хетмански штап) застава и печат.

На сличан начин постала је и покрајина великоруских Козака. Једни су одбегли на граници поља и ту били козачки „гранчари“, дочим су се други бавили плијеном с том помоћу Козака и одлучних кнезова у Москви, почела се Русија јачати и татарско време скинули су московски кнезови године 1840; године 1478 покорили су Новгород, год. 1485. Твер, 1510 Псков, 1523 Рјазан и московској држави утјевовали.

Кад је пала кнежевина Рјазан, дјестовала је то и на Козакне, јер су их почели силом расељавати. Одбегли су „у поља“ и даље тамо према рјјекама Дону и Тереку и тиме положили основ новим козачким покрајинама.

Донски Козаци свакако су се развили од одбеглих Новгородца, а уредили су се слично као и запорошка им браћа. Главни заштитаче бијаше им „плијев“, а

плијенили би на копу и на Волги; били су од главе до пете „жадуци“. Протав овјех Козака послао је Цар руски године 1577. војску.

Један дио Козака, да мабјегне прогону, крене под својим главаром Јермаком Тем фејевим, богатом посједнику Стреганову, који је одбијао татарске навале на пермеке крајеве Са 540 Козака и 300 Стрегановских војника крене он против татарскога кана Кучума (1581), порази га у крвавој битци на Иртишу, освоји Искер, главни град Каната, и цио крај Азије од Урала до Иртиша, и предаде га у власт својему љутому противнику Ивану Грозному, Цару руском. Од онга славодобнога дана започело је освајање Сибирије.

Козаци продирали су све даље, године 1596. дошли су до ријеке Оби и почели се удруживати као сибирски Козаци. Други дио донских Козака, које је раздио руски генерал Мурашкин год. 1577, одбјегау на Каспијско море, пођу у Јаки, освоје један татарски град, а год. 1584. недалеко од данашњег Уралска, саградисе град, којему се и данас виде рушевине.

Није тачно познато, када се развила козачка покрајина на Волги и Тереку, и у XVI. вијеку бијашу Козаци у јужној и југоисточној Пољској и московском царству јак бдем и бранич против непријатељских навала. У XVII. вијеку бијашу Козаци у врхунду своје моћи и славе, но од тада почела им је звијезда тамнати, њихови моћ падати.

¹⁾ Мјесца априла о. г. открили су Руски војски и освајатељу Сибирије у Ногом Чарску достојан споменик.

Ратна вјештина Јапанска дијели се у Њемачкој врло високо, али се успркос томе држало поуздано, да Јапанци на коњу морају подлећи Русима. Само о поморским силама (бају држава разликала се мишљење: једни су вјеровали у побједу јапанску, други у побједу руску.

Једну ствар у Њемачкој вије нико могао себи ни промислити: да је Русија тако неспособна за рат, који се предвиђао неколико година. Русија је имала посланика на двору токијском, који је могао видјети, да се Јапан грозничаво спрема за рат. Русија је имала у Јапану војничког и поморског агента, који су могли видјети, како опасан противник може бити Јапан и на копну и на мору. Писац тумачи ту руску небригу неким руским пређашњим успјесима, помоћу којих је много мања руска војска побјеђивала много јачег непријатеља. У овом случају Русија је предвиђела, да су Јапанци присвојили сву ратну вјештину европску и спојили је с азијском лукавешћу. Док се Русија још г. 1903 латала половних мјера, па заузела Мукден и послала у Манџурију двије бригаде, што је за уздржавање поретка било доста, али за спрему за рат мало, Јапанци су се spremали грозничаво за рат прошлех 10 година. На око су се spremали на рат против Китаја, а у ствари им је једини цаљ била Русија.

Небрига Русије показала се и на почетку рата. Кад су Јапанци изненада напали на руску флоту 26 јануара, тврдило се, да су Јапанци радили разбојнички и да су порушили међународне законе. Али да је на руској страни било више пажње, та би изненађења била осујећена. То је тим одвратније — пише генерал Шфајл — што је руска флота крај силних каснијих нападја јапанских на Порт-Артурт показала, да је и одважна и храбра, и да стоји на висини задаће. О томе, што може и мала флота, доказују и дјела владивосточке ескадре. Шта може један човек, свјестан о својој задаћи и дужности, показао је министар жељезнице Хилков.

Ослабљење руске флоте, учинило је да дуго Јапанци господарили на мору, те су могли превозити војску, куда су хтјели. Да нисе било 26 јануара, а касније овет катастрофе „Петропавловска“, у којој је погинуо генијални адмирал Макаров, рат би био узео другачији ход. Јапанци не би заузели тако погодне позиције ни на копну, какве данас имају.

Писац за тим оцењује бој код Турен-чана, на Јалу, поход генерала Штакелберга код Фафанска и бојеве у кљанцама феучулијских гора, па на крају вели ово:

На крају сматрам за своју дужност рећи, да чврсто вјерујем у вјештину и таланат генерала Куропаткина. Уадим се у њега са завезаним очима. То поуздање даје ми могућност, да гледам мирно и без икакве забље у будућност рускога оружја у дванаестом рату. Не вјерујем тако сљепо у ратни таланат генерала Куропаткина само стога, што ми је генерал Скобељев г. 1878 говорио и особито хвалио војничке способности тадашњег начелника штаба његова, него је моја вјера учврћена у њега због онога, што је он сам сада учинио на брјисту. Избор Љвојана као основне позиције сматрам за веома zgodан. Утврђење те позиције проведено је по свима правилима ратне вјештине. Ја сам увјерен, да генерал Куропаткин може у Љвојану издржати каква му драго нападај Јапанца, да их је кадар сувати и задати им тешке губитке.

Немири, који су настали у Пољској били су криви, да су се украјински Козаци одметнули те ставили под руско окриље, чиме је дошла Украјина у руску власт. Ово бијаше узроком дуготрајнога рата, који се свршио примирјем код Смоленска г. 1667. Русија је задржала Смоленск, лијеву обалу Дњепра и град Кијев, а западни је дио Украјине повратио Пољској.

Како су настале свађа између старјешина и хетмана, учинила је Русија и томе тргну крај, овај чиме тачно у нарочитом статуу, која права припадају једном, а која другом. У исто вријеме је руска влада снижавала број Козака, док га је у Украјини снизила на 30 000. Неко непослушне хетмане прогнаше у Сибирију у тако је моћ малоруских Козака све више слабила и прије но што је Цар Петар могао положити своју гвоздену руку на њихово раме, најпослије је и пропала.

Ревизија ковачких регимента отпочела је свршетком г. 1850. за рускога Цара Александра II. Године 1860. раздвојила су кавкаске Козаке у Кубан и Терек. Козаке Исто је тако преуредјена п крајња сибирских Козака, па које се развилих пове покрајине. Мало по мало степенше у Сибирију 13 000 војничких казњеника, с којима се имала повећати сибирска покрајина. Да Русија задобије крајеве око ријеке Амура, населила је уз њу трансбалкаске Козаке и тако се моћ Русије у Сибирији све више ширила.

Велика Козака припада коњаницима, али има међу њима и пјешака и тобица. Како су се населили око великих ријека и мора, кретали су на војну или пјешке,

Споменути важан задатак, који има генерал Дњевин као заповједник војске код Владивостока и у сјеверној Кореји и изјавиши подуно поуздање, да ће се Порт-Артур, који има тако одлична заповједника, какви се до сад показавали ген. Стесел, сам одбранити против нападаја Јапанских, докле Куропаткин не пређе у офанзиву, свршава овим ријечима: „Ријеку, Русија може спокојно гледати у будућност, не бојећи се за судбину своје војске. Ту војску очекује несумњив успјех.“

Браниоцима Портартура

Често се сејећа потреба, да се патриотични занос, као што је онај којим је данас обузета сва Русија, исказе и ријечима. Такве су оне ријечи, које је један од старих ветерана Севастопоља М. М. Богданов, упутно браниоцима Портартура и у којима се јасно исказује осјећање читавог руског народа. Ево тих ријечи:

„Опсуда Портартура напомиње ми опсуду Севастопоља. Ми смо сви осјећали, да нам је дужност, да сви за наш град загинемо, као што смо осјећали и то, да је сва Русија срцем и душом с нама.“

„Јуначки браниоци Портартура налазе се данас у истом положају. Они су сретни што им је пало у дио, да бране ваш крајњи бедем на Далеком Истоку и, бранећи га, да умру у увјерењу, да ће други доћи да их замјене. Као год што се некад оружаше војска и хиташе да ослободи Севастопол, тако се и данас оружја Балтичка флота, да иде да ослободи посаду и флоту Портартура. Не може да се не авиди племенитој и важној дужности, која је тој флоти у дио пала: да спасе браћу и да учини крај рату, на који нас је дрскост Јапана принудила.“

„Сава Русија с нестрпљењем то очекује, а то далеко није...“

Руски подморски бродови.

Из Петрограда јављају „Журнал“, да су у радионицама на Невском Заводу, у присуству министра књаз Хилкова многобројних официра, вршени експерименти са американским подморским бродовима „Холанд.“ Огледи су дали извршене резултате, и показали сигурну надмоћност овога модела над подморским бродом система Бубнова, којем је припадао и „Делфин“, што је ту скоро био жртва једног несретног догађаја.

Десет подморских бродова система Холанда налазе се на грађењу у радионицама на Невском. Албер Елаба, директор радионица, добио је наређење, да ради на њима и дан и ноћ. Карактеристика система Холанд јест, да се спушта у воду једино помоћу механичне снаге и без узвићања терега, тако да се брод може испети на површину воде аутоматично, у случају нужде. Ове припреме сматрају се као врло важне.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

(Др. Мечников и лијек против старости.) Познати руски љекар др. Мечников проучава сада у Пастеровом институту у Паризу оно, чему нико не може да се уклони, и што неизбежно води са собом смрт, а то је — старост. Он истражује њезине узроке, бољетице и слабости и снјејена, како би човеку дао могући лијек, која би му помогла живјети толико, да се може држати неумрлим.

или у чапцима. Године 1683. пловили су доноси Козаци Волгом у Каспијско море, а оданде у Јаник, да се освоје Калмуцима. У исто вријеме бијаху и коњаници, како се то види из једне вјести од г. 1678. Када је руски Цар Петар I потиснуо Козаке са обала морских, служили су у војци понавјише као коњаници, наоружани копљем, сабљама и пушкама. Пјешака било је мало а тако и тобица. Прво топанштво развило се у донских Козака г. 1797.

Морамо још споменути Козаке-гардисте. Већ г. 1775. имала је царица Катарица II своју нарочиту пратњу, коју су саставили из једног ескадрона тјелесних стражара и бираних донских Козака. Из ове козачке чете развила се г. 1798. „тјелесна“ козачка регимента, која постоји и данас.

Год. 1775. саставили су из донских Козака пук, који бијаше под надзором засебнога хетмана; г. 1827. буде одређено, да има врховним хетманом бити Цесаревић и тако дође овај пук у Петроград, те буде придодан гардицима. Од год. 1798 служи у тој гарди и једна „сотиња“ уралских и једна батерија донских Козака. Пратња рускога Цара (од г. 1832.) састоји се од кавкаских Козака, који су одјевени у црвено одјево.

Године 1880. било је међу Козацима 13 547 пјешака и 320 сфизира, 132 222 коњаника и 3063 официра, 10 572 тобица са 239 официра; укупно 3622 официра и 166 341 Козак. Заповједало је тој војци 8 генерала. Коња бијаше 156 158 и то: 137 373 јакших, 5397 тобицајских и 13 408 товарних.

Крепка стаса, добротива израза, угријања лица са широким брадом и густом још приом косом, жљивахних очију иза јакних наочара, бистра гласа са нешто словенског нагласка, др. Мечников изражава свом својом особом умљатост заједно с вољом.

Родио се године 1845. у Ливановки, међу степима јужне Русије. Његов отац официр у царској стражи, бијаше поријеклом из Молдавске; мајка, Пољакња, бијаше јеврејског племена. Млади Мечников, пошто је постао доктор медицине, предузео је путовање по Њемачкој гдје се је у Гисену, Гетингену и Монакову усавршио у школи најгласовитијих професора.

Пошто се је особито усавршио у зоолошкој и анатомској струци, дао се је на пут у Италију и дуго времена боравио је у Неапољу, гдје је продужио своја испитивања о нижим животињама. Одатле био је позван у Русију и именован професором на универзитету у Одеси, гдје је остао дванаест година; али нереди који насташе приликом смрти Александра II, принукаше га, да оде преко границе. По други пут стишао је у Италију и наставио се у Месини, гдје је провео четврт године, проучавајући компаративну ембриологију и историју нижих створова. Поново је за тим позван натраг у домовину на управу бактериолошке штације у Одеси.

Године 1888, желећи упознати Пастера, дошао је у Париз. Велики научењак, који је онда оснивао свој институт, дочека га жељно и даде му мјесто у истом институту, гдје се ето налази већ пуних шеснаест година.

Сад др. Мечников може мирно да доврши своје радње. Замислио је план великог дјелу под именом: „Прочувања о човјечјој природи“ и сада настоји око тога, да нађе средства, којима би човјечјој природи дао старост без мук и боли.

Старост је, држи др. Мечников, прерана, а у исто доба врло кратка. У мјесто да је она задњи период безбрижног и безболног живота, она на себи носи обиљежје праве болести. Човек је се боји, љезино га приближавања опомиње на смрт, и испуња му душу страхом. Она чини несретнијема скоро све људе.

Је ли могуће промијенити наш живот и преиначити га? Др. Мечников је о томе увјерен. Знаноство нам пружа средства, да јачамо наше силе, да се одупремо смрти. Ваља да умножимо у нама главне елементе нашега организма, ваља — вели доктор — да ослабимо и смањимо понавјирије штетно дјејство „fagocita“.

Тако се зову црвене бочице крви, које врло рано почињу у нама свој рад тушења. Оне налазе у ћелије нашег тјела и ослабљују их; особито ћелије у мочданима и дигерци гуме, услед њиховог рада најљепши дио својих састојака; а због њих сиједи нам и кожа. Други један непријатељ дјејствује на старост још већим патолошким сметњама. Најблагороднији осјећаји нашег организма уништени су од отрови, што произлази из неких дјелова дебелог прјасна.

Пошто се тако довољно упознало главне узроке наше преране филачке обме-моглости, др. Мечников вјерује, да се може спријечити њихово пребрзо јављање. Испитивања ће без сумње бити дуга и тешка, и доктор није сасвим сигуран, да ли ће прије своје смрти моћи довршити отпочету борбу против старости. Он се ипак нада, да ће с врсном његов метод побједити и да ће наша дјеча угледати дан побједе људске природе над несретном старешћу.

Тада човек не ће сматрати смрт као какву неприлику, јер ће бити свјестан свог свршетка, наћиће нешто уживања прелазећи са земаљске дјелатности на велики починак, а кад буде потоњи његов сахат одавонно, заспиће мирно, да се више никад не пробуди. Живот ће бити тако дуг, да ће човек, прјитеље новости, у велико зажељети смрт.....

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 24 јула.

(Царска благодарност.) Началница Дјевојачког Института Царице Марије на Цетињу, г-ца С. П. Мертваго, јавља свијема, како садашњим, тако и бившијим васпитаницама Института, да је Њено Царско Величанство руска Царица Марија Феодоровна, чим је извијештена била, да васпитанице Института прилажу свој труд у корист болесних и ранених руских војника на Далеком Истоку, најмилоствивије благоволила упутити јој из Царскога Двора у Гатчину телеграм, који српски гласи овако:

Црна Гора, Цетиње

Госпођици Мертваго.

Благодарим Вам од свега срца, као год и васпитаницама Института, за намјеру, да посветите ваш труд

ублажењу страдања нашијех драгијех болеснијех и раненијех ратника, жртва рата; дубоко сам дирнута Марија.

Даље јавља, да је од предједника Извршне Комисије руског Црвеног Крста, грофа Воронцова Дашкова, добила писмо, датирано у Петрограду 14 јула, у коме је овај извијештава, да су ствари, што су од стране Института израђене и послате, већ примљене, и да му је Узвијештена Покровитељица руског Црвеног Крста, Њено Величанство Царица Марија Феодоровна, најмилоствивије благоволила наредити, да од имена Њеног Величанства ијави Институту искрену благодарност.

(Свечано отварање прве црногорске штације Марковијева телеграфа без жице у Бару.) У четвртак 15 о. м. стигао је под Спич на италијанском ратном броду „Marc Antonio Colonna“ гласовити проналазач телеграфа без жице г. Гулијелмо Маркови, а одатле се превезао у Бар, да тамо прегледа новоуређену штацију њиме пронађеног телеграфа и присуствује њеном отварању.

Њ. Кр. Височанство Господар у пратњи министра војног г. војводе Пламенца, министра иностраних дјела г. војводе Гавра Вуковића, министра финансија г. Л. Мијурковића, италијанског посланика г. маркиза Кузани, аустро-угарског министра г. барона од Кун и више друге господо, кренуо је 19 о. м. у Бар и истог дана стигао је тамо. Сјутрадан благоволио је Њ. Кр. Височанство Господар примити г. Марковију на нарочиту аудијенцију у дворцу Њ. Кр. Височанства Књазва Насљедника, Тополице.

У сриједу, 21 о. м., било је свечано отварање Марковијева штације. Већ у рану вору окупило се на Волујица, на којој је штација подигнута, хиљадама народа, како из мјеста и околине му, тако и из сусједних прекограничних крајева. У 9 сати из јутра стигао је тамо и Њ. Кр. Височанство Господар с пратњом, и дочекао је од укућеног народа најбуријим овадијама. Мјесто гдје је штација саграђена, куће и стубови били су искрњени разним зеленилом и заставама, црногорским и италијанским, а за Њ. Кр. Височанство био је подигнут дивно оклеан нарочити павиљон. Њ. Кр. Височанство Господара среди су при доласку италијански посланик г. маркиз Кузани и г. Маркови. Иза тога одмах је слиједио црвеним обред, који је завршен многољепствивијем за Њ. Кр. Височанство Господара и за Њ. Величанство италијанског Краља, а за тим је наш министар иностраних дјела г. војвода Гавро Вуковић изговорио бесједу, коју доносимо на челу листа. На тај говор одговорио је италијански посланик г. маркиз од Кузани, а послије њега узео је ријеч сам г. Маркови, да захвали Њ. Кр. Височанству на лијепој дочеку и учинио му почаствама. Сви они поздравил и говори упућени су одмах преко телеграфа без жице у италијански Бар, које је мјесто помоћу Марковијева телеграфа спојено с овом нашом штацијом.

Иза овога слиједио је преглед машина и рада на телеграфској штацији, па су се присутна господа повратила у павиљон, гдје су била позаштена разноврсним пиећем. Ту је Њ. Кр. Височанство Господар подигао здравцу за здравље Њ. Величанства Краља Виктора Емануила и за срећу и напредак Италије, а г. Маркови за Њ. Кр. Височанство Господара и Црну Гору. Другу здравцу Њ. Кр. Височанство Господар подигао је за здравље Франца Јосифа, владара сусједне монархије. За тим су читане депеше, које су овом приликом упућене биле италијанском Краљу, аустријском Цесару, руском Цару и Краљу Србије Петру I. Послаје тога Њ. Кр. Височанство Господар вратио се на Тополицу, испраћен најодушевљењимјим усклицима присутнога народа.

На подне дават је у Дворцу свечан објед у почаст г. Марковија, коме су присуствовали осим наших и страних министара још и аустро-угарски вице консуло у Бару, турски консуло из Удбина и виши поморски официри из италијанског ратног брода и с аустријске топовнице „Lissa“, која је за цијеле свечаности била на расположењу Њ. Кр. Височанства Господара.

Истог дана на 2 сата послјије подне Њ. Кр. Височанство Господар с пратњом пошао је на аустро-угарску топовницу, гдје су га дочекали аустро-угарски министар г. барон од Кун са сфидирима од лађе, и с њим је учинио излет до Удбина и натраг. На лађи је била приређена богата закуска.

У вече била је у Дворцу интимна вечера, иза које се г. Маркови опростио с Њ. Кр. Височанством Господаром, па је заједно с италијанским послаником, г. маркизом Кузани отпутовао у Италију. Сјутрадан се и Њ. Кр. Височанство Господар с пратњом повратио натраг на Цетиње.

Њ. Кр. Височанство Господар благоволио је овом приликом одликовати г.

Гулијелма Марковића и г. посланика маркиза Кузана великим крстом Данилова ордена; италијанског генералног козула у Скадру г. Леони II ст. Данилова ордена, а г. маркиза Солари, помоћника г. Марковића, III степеном истога реда.

(Личне вијести). Од неколико дана бави се овдје познати славенофил и поборник за словенске народне интересе, предсједник Словенског Добротворног Друштва у Москви, г. Артур И. Череп-Спиридовић, а у друштву с њиме налази се његов брат, г. др. А. Тресвић Павичић, народни заступник на далматинском сабору и познати pjesник и књижевник, и члан истог Добротворног Друштва г. Брабец из Москве.

Г. Череп-Спиридовић донио је Њ. Кр. В. Господару, Њ. Кр. В. Књагињи Милени, Њ. Високопреосвештенству г. митрополиту Митрофану и министру иностраних дјела г. В. Гајру Вуковићу дипломе, којима их Московско Словенско Добротворно Друштво именује за своје почасне чланове. Ове дипломе умјетнички су израђене у руском народном стилу, а украшене су грбовима свијех словенских земаља.

Њ. Кр. Височанство Господар благоводи је јуче примити г. Череп-Спиридовића с друштвом у нарочиту аудијенцију, у којој је г. Череп-Спиридовић предао дипломе за Њ. Кр. В. Господара и Њ. Кр. В. Књагињу. Послије тога предате су дипломе г. митрополиту и г. министру иностраних дјела.

Данас у 11 сати прије подне поменута господа примљена су била од Њ. Кр. Височанства Књаза Насљедника.

(Из Управе Општине вароши Цетиња). Пошто је ушле суше настала и оскудила у води на чесмама, становништво је принуђено, да употребљава бунарску воду не само за друге домаће потребе, него и за пиће. Због овога се, према лекарском савету, препоручује цетињском грађанству, да бунарску воду употребљају за пиће само варену, на охлађену, јер иначе та вода може бити узрок побољшавању становништва.

(Благодарност.) Приликом концерта, што га је овдашње „Трговачко и занатлијско пјевачко-танбурашко Друштво“ давало у уторник 20. о. м. у башти „Велике Локанде“, предсједник Словенског Добротворног Друштва у Москви, г. А. И. Череп-Спиридовић извољило је даровати поменутом Друштву 100 круна, на чему му друштвена Управа изјављује најтоплију благодарност.

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

Рат између Русије и Јапана.

КОПЕНХАГЕН, 19. јула. — Двије руске торпедњаче и два велика брода са руском ратном ваставом прошли су велики Белт идући на север.

ЧИФУ, 19. јула. — „Рајтер“ јавља, да је један Јапанац добио од Китајца, који заслужује потпуно повјерење, вијест, да су Јапаници око Портартура заузели све повиције осим „Златне горе“, и да су губитци на обе стране знатни.

ПЕТРОГРАД, 19. јула. — Сахаров јавља, да нема никакве промјене у фронту манџурске војске до 17. о. м. Јапаници концентришу огромну војску према јужноме центру руске војске.

ФРАНКФУРТ, 19. јула. — „Франкфуртске Новине“ јављају из Токија, да се владивосточка ескадра вратила у Владивосток.

ПЕТРОГРАД, 20. јула. — Генерал Куропаткин јавља, да су 18. о. м. све три јапанске војске поново отпочеле офанзивне операције на јужноме фронту и код Симучена. Наши су одред и уоприко издржали напад. Један одред због многобројне надмоћности непријатеља, повукао се у правцу ка Хајченгу, други је нанаво Јапаницима огромне губитке. Главно одјељење војске фенерала Оку наступа ка Симучену и Хајченгу.

Противу наших трупа код Хутсјатсе Јапаници су такође отпочели офанзиву. Ујеравају, да су се знатне јапанске трупе искрцале у Инау под заштитом наше ратних лађа.

Генерал Келер, који је заповиједао војском у јанцелинскоме кланцу, вадилошћу смртну рану, умро је. Ми смо одржали скоро све своје повиције.

ПЕТРОГРАД, 20. јула. — Владда је издала коминике, у којем изложивши случај с „Малаком“, додаје, да је параброд „Малака“ ослобођен ваједно с теретом ушлеђ извијаве ингледске владе, да је исти својина државе, што ипак не значи, да је царска влада одустала од своје намјере, да пошаље крстарице или у опште ратне лађе, да ове спријече могућност шпљања ратне контрабанде Јапану.

ПЕТРОГРАД, 21. јула. — Скридлов јавља о раду владивосточке ескадре под ваповједништвом адмирала Јесена слиједиће: од заустављених бродова ескадра је потопила ингледски брод „Квајт Командер“ и њемачки брод „Тео“, на којима се нашла контрабанда, и није их могуће било без опасности по руско бродовље повести у руско пристајаниште. Сви људи с њих спасени су. „Квајт Командер“ зауставио се тек послје четвртог топовског метка.

ТОКИЈО, 21. јула. — „Рајтер“ јавља, да су Јапаници послје тродневног жестоког боја заузели вајзне повиције око Портартура. — Генерал Куроки јавља појединости о битци код Кушулици и Јангуљениги, која се налазе на западу од Мотијенског кланца 25 миља далеко од Љаојанга. Руси су имали 2 или 2½ дивизије и испрва су одбили јапански нападај, али сјутрадан потиснути су са својих повиција, изгубивши неколико топова.

ТОКИЈО, 22. јула. — „Рајтер“ јавља, да је била жестока батка у суботу и недељу код Томатсена, који заузеше Јапаници, а Руси су одбили према Хајченгу, изгубивши 1500 људи и 6 топова. Јапаници су изгубили 400 људи.

Куроки јавља, да су Јапаници у боју код Кушулици и Јангуљениги имали 972 рањена и убијена.

Лађе, стигле из Портартура, јављају да је био жестоко тродневни напад противу унутрашњих портартурских утврђења са сјенера и истока, али без успјеха.

Још 13. о. м. Јапаници су отпочели напад противу прибрежних утврђења око Портартура, дочим је Тога с мора у исто доба отворно ватру на форнице. Руски топови са тврђава приморала су ипак јапанску флоту, да се држи на сигурном одстојању, те је тако и сувоzemни и морски напад на Портартур остао безуспјешан. Сјутрадан руска флота авашла је из Портартура под заштитом руских батерија, ала се је повратила без да се је упустила у бој с непријатељем.

ПЕТРОГРАД, 22. јула. — Куропаткин јавља: Руси су 20. о. м. у потпуном реду одступили од Хајченга према Ашанчену. „Руски Телбур“ јавља из Мугдена, да се је по вјеродостојним вијестима намјесник Алексјејев 20. о. м. вратио из Харбина, куда је био дошао с намјером, да отуд поје у Владивосток, вратио опет у Мукден.

РИМ, 22. јула. — Листови јављају из Јокохаме, да је јапанска оклопњача Касуга, кушљена у Бенови, потопљена.

ЧИФУ, 22. јула. — „Рајтер“ јавља: бјегунци из Портартура потврђују вијест о крвавим бојевима, који још трају око Портартура. Јапаници су одбијени на више тачака.

ПАЗИЗ, 23. јула. — Из Хајченга се јавља, да се очекује општа битка на свима повицијана код Хајченга, гдје се налазе око 8 јапанских дивизија, с којима ваповиједају фенерали Оку и Нодзу. Руси одступају у најбољем реду.

Париски листови јављају из Петрограда, да 20.000 Јапанаца који су се извели у Иакоу, жаиво марширају према Љаојангу.

ТОКИЈО, 23. јула. — Оку јавља, да се Руси непрестано повлаче на север. Јапаници су 21. о. м. заузели

Хаиченг и Њучванг, који лежи 30 миља сјеверозападно од пристана Њучванг.

ПЕТРОГРАД, 23. јула. — Генерал Засулић јавља о боју на јужном фронту руске војске од 18. о. м. ово: и ако је у почетку наша артиљерија била надмоћнија и вањела непријатељу огромне штете, опет је доцније једно наше одјељење на десном крилу било потиснуто са крајњих висова планинског ланца, оставивши 6 рабијених топова и претрпавши велике губитке. Да би се одвратила пажња непријатеља од овог одступајућег десног крила, наредио је Засулић пуковнику Поповићу-Диповцу, да под заштитом наших топова нападне на непријатеља, који је висове био заузео. Овај је разбио Јапанице и нанаво им је велике губитке. Наше чете нападоше с бајонетима на непријатеља на планинским ланцима, непријатељ одмах очисти висове. У вече се је Засулић повукао у правцу Хајченга. Руски губитци износе 28 официра и око 1000 убијених и рањених војника.

РИМ, 24. јула. — Јапанска легација опровергава вајест, да је брод „Касуга“ потопљен.

ТОКИЈО, 24. јула. — (Званично). При нападају на јужни фронт руске војске код Тамоченга Јапаници су имали 194 убијених и 600 рањених. У битци код Кушулици јапански губитци одређују се на 906 војника и 40 официра; руски губитци са заробљенима нијесу били мањи од тога, а узети су и 2 топа; највише губитака претрпјели су Руси код Цијелинга 5 миља од Кушулици, ушлеђ обилазног јапанског кретања.

ВАШИНГТОН, 24. јула. — Министар Савезних Држава Сјеверне Америке у Цариграду јавља, да још није добио вадосљављајућег одговора односно правд америчких поданика у Турској, те се мисли да ће ратне лађе остати у Гибралтару, да подрже министрове преговоре.

ЛОНДОН, 24. јула. — Лорд Лавдлоун изјавио је односно општега стања у Македонији, да се то стање побољшава, истина лагано, али сигурно.

СОФИЈА, 24. јула. — Синоћ је нападнута барутана близу Софије; рањени стражар метком из пушке уабуну стражару чету, која протјера влошнице.

ШКОЛСКА ОБЈАВА.

Позивају се К. Ц. питомци, да до 15. августа о. г. поднесу увјерење, да су с повољнијем успјехом довршили прошлу школску годину. Који до овначеног времена не поднесу увјерење, или не буде свршио с повољнијем успјехом, губи стипендију.

Број 3501.

Цетиње, 15 јула 1904. г.

Министарство Просвјете.

2-4

ОБЈАВА.

У уторник 10. августа тек год., а у присуству нарочитог наасланика Санитетског Одјељења, Управа Дома Умноболних на Браленовици држаће јавну лицитацију о прекривању, балењењу и разним поправкама реченог дома, на основу чега позивају се сви онп, који би жељели лицитирати, да се у одређени дан пријаве у 8. сати прије подна у управину канцеларију, гдје ће се лицитација и држати а до тада сваког дана могу се добити у истој и ближа обавијештења о условима речене радње са одговарајућим обавезама.

Број 1079. Из канцеларије Санитетског Одјељења Књ. Министарства Унутрашњих Дјела. На Цетињу 24. јулија 1904. год. 1-3

СТЈЕЧАЈ.

К. Ц. Државној Гимназији на Цетињу потребно је у 1904—5 школској години пет наставника:

1. Два професора за латински и грчки језик, уз који живи (српски, руски, њемачки, француски и талијански);

2. Један професор за природне науке уз математику и фзику;

3. Један учитељ за цртање и калиграфију;

4. Један учитељ за музику и пјевање.

Првијаство ће уопште имати они наставници, који су већ с успјехом радили у којој гимназији.

Пријаве треба унудити канцеларији Министарства Просвјете и Црквенијех Послова на Цетињу до 1. августа о. г.

Цетиње, 25 маја 1904. г.

Број 2008.

Министарство Просвјете и Црквенијех Послова.

Приватне објаве.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Сматрамо за особиту дужност овајек путем изјавити нашу најтоплију благодарност свијема онима који подпоможе нашу читаоницу, добровољнијем прилозима и почасним чланством и то:

Господа: бригадир Јанко Вукотић и трговац Мило Томашевић по кр. 10; кап. Обрен Никовић кр. 2.

Почасним чланством по кр. 6.

Г. г. војвода Лазар Сочива, Милош Шаулић вршиоц дужности Министра Правде, Мило Томашевић трговац, Туро Шоћ, Сиво Секулић животињни поштанско-телеграфски, офицер Радван Мијусковић, Јанко Косто Лучић, Јово Јовановић трговац, Дуљо Пешић трговац, Новица Јокановић трговац, Радоје Павић трговац, подпоручник Вуко Бојовић, Димитраје Тошковић трговац, Миладин Зорић трговац. Г. Саво Петковић приложио је лист „Србин“.

Шавник, 14 јула 1904 год.

У име друштва читаонике, Шавничке

Прегледник читалонице

Кан. П. Немаревић.

Р. 120

Бр. 75

1-1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Приликом смрти моје незаборављене мајке

МИЛИЦЕ,

која се послје дугог боловања у 53 кој години свога живота пресели у вјечност — сматрам за свету дужност изјавити моју најсрднију благодарност г. начелнику књ. Санитета и г. Д-ру Гуани, који се својски заузимаше око покојнице.

Вјечита хвала мојој својти, кумовима, пријатељима и познаницима, која за вријеме боловања покојницу често похађаше.

Срдчна хвала оној г. г. свештеницима из Грахова, који мило ми покојницу хришћански овајаше и до вјечне куће поспраташе, као и грађанству Граховском објег пола, које у великом броју, са мојом својтом, кумовима, пријатељима и познаницима, дошше, непречаљену ми покојницу ожалити и до вјечне јој куће испратити.

Особита хвала Књ. начелнику Опште Војног Одјељења г-ну бригадиру Стојеће Војске, а такође и мјам г. г. колегама, који ми упутити њихова телеграфска и писмена саучешћа.

Поново срдчна хвала свијема онајек, који ми у превидној жалости ма којим начином своје саучешће указаше, чим ми бод и тугу за незаборављеном покојницом у неколико олакшаше и ублажаше.

Грахово, 16 јула 1904 год.

Ожалостени сав:

Стеван П. Ковачевић, водник Стојеће Војске.

Р. 164

Бр. 76

1-1